

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

ניתן ביום 23 יולי 2020

המערער

אלמוני

-

המשיבה

פלונית

לפני: הנשיאה ורדה וירט-ליבנה, השופטת סיגל דוידוב-מוטולה, השופטת חני אופק-גנדלר, נציגת ציבור (עובדים) גב' חיה שחר, נציג ציבור (מעסיקים) מר גדעון צימרמן

ב"כ המערער – עו"ד ירון מויאל

ב"כ המשיבה - עו"ד יאיר מאק, עו"ד כפיר אלימלך

פסק דין

(נוסח מותר לפרסום בהתאם להחלטה מיום 10.8.20)

הנשיאה ורדה וירט-ליבנה

פתח דבר

1. לפנינו ערעור על פסק דינו של בית הדין האזורי בירושלים (הנשיא אייל אברהמי ונציגי הציבור מר יוסף קשי וגב' תמר סליימן; ס"ע 48596-02-12) מיום 19.6.19, וכן על החלטה מיום 9.9.15 (הנשיא אייל אברהמי ונציגות הציבור גב' יעל רייכמן וגב' תמר סליימן).
2. פסק הדין וההחלטה נסובו על תביעה לפיצויים לפי חוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ח-1998 (להלן – **החוק**) שהגישה המשיבה כנגד מעסיקתה, חברת XXX

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

- (להלן – XXX), וכנגד המערער. בשלב מתקדם הגיעו המשיבה ו-XXX להסכם פשרה והתביעה נגד XXX נדחתה בפסק דין חלקי מיום 28.11.13.
3. ביום 11.3.14 קבע בית הדין האזורי כי הדיון בתביעה יפוצל כך שבשלב הראשון תוכרע השאלה אם עסקינן בהטרדה מינית, ובשלב השני תידון שאלת הנזק והפיצוי. בהתאם לכך, נקבע בשלב הראשון, בהחלטה מיום 9.9.2015, כי המערער הטריד מינית את המשיבה. בשלב השני, במסגרת פסק הדין מיום 19.6.19, קבע בית הדין האזורי את זכאות המשיבה לפיצויים הנובעים מכך, בסך כולל של 1,080,031 ₪ ולאחר ניכוי תשלומי המל"ל בסך של 471,319 ₪, נקבעה זכאות של 608,712 ₪ והוצאות בסך של 40,000 ₪.
4. בערעור שלפנינו טוען המערער הן כנגד הקביעה כי הטריד מינית את המשיבה והן כנגד הסכומים השונים שנפסקו בגין כך.
5. סדר הילוכינו יהיה כדלקמן: בשלב הראשון נסקור את הרקע העובדתי הרלוונטי וטענות הצדדים בשאלה אם התקיימה הטרדה מינית בנסיבות המקרה. לאחר מכן נדרש להכרעה בשאלה זו, ואם יקבע כי התקיימה הטרדה מינית בניגוד לחוק, נבחן את שאלת הנזק והפיצוי.

רקע עובדתי

6. המשיבה, רווקה ילידת 1980, עבדה כנהגת אוטובוס XXX של XXX בירושלים, מחודש אפריל 2007 ועד לחודש דצמבר 2009, עת התפטרה מעבודתה (מכתב התפטרותה הוא מיום 7.12.2009).
7. המערער, יליד 1967, נשוי ואב לילדה, עובד כעשרים שנים ב-XXX בתפקידים שונים. בין השנים 2006-2008 עבד המערער כסדרן רציפים-משלח XXX בירושלים. בחודש דצמבר 2008 הועבר המערער לתפקיד אחר ב-XXX, בסניף XXX.
8. זמן קצר לאחר תחילת עבודתה הכירה המשיבה את המערער, שעבד באותה העת כסדרן רציפים XXX. לאחר הכרות קצרה החלו השניים לקיים מערכת יחסים שעל טיבה נעמוד בהמשך, וכך היה במשך למעלה משנתיים. לאחר כשנתיים המשיבה דרשה להיפרד, אך המערער סירב להשלים עם הפרידה.

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

9. אשר למועד סיום היחסים בין הצדדים, בית הדין האזורי במסגרת החלטתו אינו נוקב מועד מדויק אלא מציין שהדרישה להפסקת הקשר על ידי המשיבה הייתה ב"ק"ץ 2009" לאחר שחזרה עם משפחתה מחו"ל. נציין שכעולה מהחומר שעמד בפני בית הדין האזורי, המשיבה הייתה בחו"ל עם משפחתה במהלך חודש אוגוסט 2009. כמו כן ציינה בעדותה כי את יום כיפור שחל בחודש ספטמבר 2009 עוד בילתה עם משפחתו של המערער, כך שככל הנראה תהליך סיום היחסים בין השניים התרחש במהלך חודש אוקטובר 2009, כחודשיים טרם מועד התפטרותה מXXX.
10. המשיבה הגישה תלונה במשטרה ביום 30.10.09 בגין הטרדות טלפוניות שלטענתה בוצעו במהלך חודש אוקטובר 2009, וביום 1.11.09 בגין הטרדה שבוצעה באותו היום. בהמשך הגישה תלונה נוספת ביום 9.11.09. לבקשת המשיבה הוצאו צווי הרחקה למערער, אולם המערער הפר אותם ועל כך, כמו גם על הטרדה טלפונית, הועמד לדין פלילי והורשע ב"הטרדה באמצעות מתקן בזק".
11. יצוין, כי לאחר סיום הקשר עם המשיבה, המערער התמוטט נפשית והוכר כבעל דרגת נכות נפשית בשיעור 100%, ואף עזב את עבודתו.

ההליך בבית הדין האזורי

12. אלו טענות הצדדים, בתמצית, אשר פורטו על ידי בית הדין האזורי במסגרת ההחלטה מיום 9.9.15:

טענות המשיבה

א. לטענת המשיבה, היא הוטרדה מינית על ידי המערער, כיוון שהיה בעל מרות כלפיה, ניצל את תפקידו וכל שהיה ביניהם היה למעשה הטרדה מינית שגבלה במעשי אונס. המערער היה בעל תפקיד וסמכות כלפיה. בתפקידו הייתה לו השפעה על עבודתה. זמן קצר לאחר תחילת עבודתה ולאחר שהכירו, דרש ממנה להגיע לביתו, בזמן שאשתו לא הייתה בביתו. המשיבה אכן התייצבה כפי שדרש, ומאותה שעה הייתה מזומנת לו בכל עת לפי דרישתו. הצגת היחסים ביניהם כיחסי אהבה אינה אמת. מדובר

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

- היה ביחסי מין גרידא, כאשר המערער ניצל את חולשתה ואת תלותה. היא הייתה במצב נפשי ירוד אותה עת. היא נלוותה אליו כצל, ועשתה את כל שדרש.
- ב. לאחר כשנתיים גילו הוריה ואחיה את היחסים האסורים עם המערער, ואז שוכנעה להפסיק את הקשר עמו. היא דרשה ממנו להפסיק ליצור קשר עמה, אך הוא באופן אובססיבי המשיך לעקוב אחריה, להתקשר לטלפון שלה, להצטרף לנסיעות שבהן נהגה ואף להגיע לדירתה השכורה. היא הגישה תלונות למשטרה בעטיין הוגש כתב אישום נגד המערער והוא הורשע בהליך הפלילי.
- ג. במהלך עבודתה, ולאור מצוקה נפשית קשה אליה נקלעה, בעטיו של הקשר המעוות עם המערער, פנתה לעובדת הסוציאלית של XXX - גבי יעל. זו גם טיפלה במערער שנקלע למצוקה נפשית (בשל מות אמו ולאחר מכן בשל ניתוק הקשר עם המשיבה). לטענת המשיבה היא הייתה במצב נפשי קשה, בין היתר בשל הקשר עם המערער והטרדותיו שמהם סבלה. היא חשה כי XXX לא פעלה באופן מספק כדי להגן עליה. בסופו של דבר החליטה להתפטר מ-XXX. או אז נדרשה להחזיר את עלות קורס ההכשרה. היא פנתה לייעוץ משפטי שאחריו הגישה את התביעה נגד המערער ונגד XXX. לטענתה, המשיכה לסבול מרדיפה של המערער אף לאחר סיום עבודתה.
- ד. המשיבה סיפרה על אירועים שחוותה בילדותה, אשר העצימו את פגיעותה, ואשר מטעמי צנעת הפרט לא נרחיב עליהם את הדיבור.
- ה. לאחר סיום עבודתה ב-XXX הגישה המשיבה תביעה למוסד לביטוח לאומי להכיר באירועים הנ"ל כפגיעה בעבודה. תביעה זו התקבלה ונקבעה לה נכות יציבה בשיעור 27%. במסגרת זו נחקרו המשיבה והמערער על ידי חוקרי המוסד.

טענות המערער

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

- א. המערער טען מנגד, כי היחסים בינו לבין המשיבה היו קשר בין אוהבים ובהסכמה, היינו רומן בין שני בוגרים. אכן נכון כי המשיבה צעירה ממנו והוא איש נשוי שקשור לאשתו, אך בינו לבין המשיבה היו יחסי חברות ואהבה אמתיים.
- ב. לטענתו, לא היה בעל מרות ביחס למשיבה. הוא לא היה נהג. הוא היה שכיר בXXX כמו המשיבה, בתפקיד סדרן רציפים. תפקידו היה לטפל במקרים של איחור בכניסת אוטובוס לרציף. המערער הדגיש פעמים רבות כי לא היה ממונה על המשיבה או בעל מרות ביחס אליה.
- ג. הקשר בינו לבין המשיבה החל דווקא ביוזמת המשיבה ש"התחילה" איתו. אף את הקשר המיני יזמה המשיבה; משפחתה של המשיבה התנכרה לה. בשל כך הוא ומשפחתו היו לה כבית. המשיבה התלוותה אליו מרצונה והיחסים ביניהם היו בהסכמתה וביוזמתה. המשיבה הייתה בת בית בביתו. היא סעדה עם בני משפחתו. ביתם היה פתוח בפניה לרווחה והיו לה חפצים שנשמרו שם כדי שתוכל ללון איתם, עד שמצאה דירה אחרת שאותה שכרה בשכונת XXX. המערער ואשתו אף הביאו לה אוכל לשבת עת נשארה היא בדירתה. המשיבה קנתה מתנות ובגדים לאשתו ולבתו. בינו לבין המשיבה היו שיחות נפש ארוכות, כאשר הוא משמש לה כתף תומכת. הייתה זו מערכת יחסים רומנטית ומינית הדדית. הדברים הגיעו עד כדי כך שהמשיבה ביקשה "שיעשה לה ילד", אך הוא סרב.
- ד. המערער נקלע למשבר נפשי עמוק לאחר שהמשיבה ניתקה עמו את הקשר. בעטיו נקבעה לו נכות נפשית בשיעור 100% והוא טופל בין היתר על ידי פסיכיאטר ובאמצעות תרופות בשל מספר ניסיונות אובדניים.

9.9.15 החלטת בית הדין האזורי מיום

13. בית הדין האזורי התרשם, כי עדותה של המשיבה היא אמינה ומהימנה, ונתמכת על ידי עדויות נוספות. מנגד, עדותו של המערער לא הותירה על בית הדין האזורי רושם מהימן.
14. אשר לשאלה אם התקיימו יחסי מרות של המערער ביחס למשיבה, קבע בית הדין האזורי כי אכן התקיימו יחסי מרות. בית הדין האזורי נתן אמון בעדותה של

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

המשיבה, לפיה היא ראתה במערער הממונה עליה. בית הדין האזורי ציין כי מדובר בתפיסה סובייקטיבית של המשיבה על אודות מרותו של המערער ויכולתו להשפיע על תנאי עבודתה לטוב או לרע. תפיסתה זו נתמכה בסממנים אובייקטיביים שהציג בפניה והתבססה במציאות בראותה עניינים שפעל בפועל לטובתה. לכך צירף בית הדין האזורי את חקירת המערער במוסד לביטוח לאומי, שם העיד המערער שהיה הממונה בפועל על המשיבה. בית הדין האזורי הוסיף כי הלכה למעשה המערער היה בעל יכולת להשפיע על עבודתה של המשיבה; יש לזכור גם את הפרש הגילים בין השניים, כאשר המערער מבוגר מהמשיבה ביותר מ-13 שנה, והמשיבה הייתה אותה עת צעירה שגיששה את דרכה במקום עבודה חדש שבו חשה כי היא חייבת להצליח; נוכח אירועים שחוותה בילדותה, הייתה פגיעותה גדולה לאין שיעור והמערער ניצל מציאות זו.

15. שאלה נוספת היא האם התקיימה מערכת יחסים בהסכמה בין הצדדים. לעניין זה קבע בית הדין האזורי, כי מערכת היחסים בין המשיבה למערער לא הייתה מערכת יחסים תקינה, אלא קשר מיני נצלני. נקבע, כי המערער ניצל את מצבה הנפשי של המשיבה, ואת רצונה לקיים איתו מערכת יחסים כנה לצרכיו האישיים.

16. עוד קבע בית הדין האזורי כי לאחר שהמשיבה דרשה להפסיק את הקשר עם המערער, עת חזרה עם משפחתה מביקור בארה"ב בקיץ 2009, המערער מיאן לקבל את הבקשה והמשיך להתקשר לטלפון הנייד שלה כמו גם לדירתה ולבית הוריה. הוא אף המתין לה עת חזרה מנסיעות באוטובוס ואפילו עלה על האוטובוס, חרף סירובה, בזמן בו היא נהגה והסיעה נוסעים. אותה עת גם שלח לה מסרונים רבים שכללו ביטויים מיניים בוטים. היה זה לאחר שהמשיבה מסרה מפורשות, כי אינה רוצה קשר עמו. אף צווי הרחקה שהוצאו לבקשתה לא עצרו את המערער, שהמשיך במעלליו, בהצעות ובניסיונות ליצור קשר עם המשיבה וקשר מיני בפרט. בית הדין האזורי קבע כי מעשים אלו מהווים הטרדה מינית אסורה על פי חוק מאחר שהמשיבה הראתה למערער כי אינה מעוניינת בכל קשר עמו, והגם שבאותה העת כבר לא עבד המערער XXX בירושלים, כיוון שעבר לעבוד בXXX, חל בנסיבות אלו סעיף 3(א)(3) לחוק - הצעות חוזרות ונשנות

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

בעלות אופי מיני בין שני עובדים, כשלעניין זה אין צורך שיתקיימו יחסי מרות כנדרש בס' 3(א)(6) לחוק.

טענות הצדדים בערעור ביחס להחלטה זו

17. **המערער טען** כי מדובר במערכת יחסים רומנטית בין שני בוגרים, שנתנו את הסכמתם החופשית ליצירת קשר רומנטי ומיני. המערער שב והדגיש, כי המשיבה היא אישה עצמאית וחזקה, שידעה להביע את רצונה בצורה ברורה בחיים הפרטיים ובמסגרת יחסי העבודה, ולכן אין לקבל את טענתה שיצרה קשר רומנטי עם המערער בניגוד לרצונה, ובשל השפעתו החזקה עליה. לטענת המערער, ברוב תקופת עבודתה של המשיבה הוא עבד בתפקיד שלא קשור למשיבה וכלל לא היה פיסית באותו מקום עבודה, כך שבפועל כלל לא יכול היה להשפיע על תנאי עבודתה של המשיבה.
- לטענת המערער, בשום שלב הוא לא היה בעל מרות כלפיי המשיבה - גם בתקופה שבה עבד כסדרן-משלח XXX בירושלים, מתוקף תפקידו, לא הייתה לו יכולת להשפיע על תנאי העסקתה של המשיבה בכל דרך שהיא. המערער הוסיף וטען כי לא התמלא היסוד האובייקטיבי של יחסי המרות בינו לבין המשיבה, וכי מדובר בקשר רומנטי הדדי שהתקיים בין הצדדים במשך שלוש שנים.
18. **המשיבה טענה מנגד**, כי אין מקום להתערב בקביעותיו של בית הדין האזורי בעניין זה. לטענתה, כבר במסגרת חקירתו של המערער בפני חוקרי המוסד לביטוח לאומי במסגרת התביעה להכיר בה כנפגעת עבודה, תיאר המערער את יחסי המרות ביניהם. גרסה זו מהווה הודאת בעל דין, שהמערער אינו יכול להתכחש אליה. על כך יש להוסיף את העדויות בבית הדין האזורי אשר ביססו את המסקנה כי אכן התקיימו יחסי מרות.

דיון והכרעה

19. לאחר שנתנו דעתנו להחלטתו של בית הדין האזורי, לטענות הצדדים כפי שהובאו בפנינו בעל פה ובכתב ולכל החומר שנפרש לפנינו, הגענו לכלל מסקנה כי דין הערעור להתקבל. ראשית נציין בקצרה את המסגרת הנורמטיבית, ולאחריה נפנה לבחון את הערעור לגופו.

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

רקע נורמטיבי

20. בסעיף 1 לחוק, סעיף ההגדרות מוגדרת 'מסגרת יחסי עבודה' כך:

"מסגרת יחסי עבודה" – מקום העבודה, מקום אחר שבו מתנהלת פעילות מטעם המעסיק, תוך כדי העבודה, או תוך ניצול מרות ביחסי העבודה בכל מקום שהוא;

21. בסעיף 10 לחוק מוגדרת סמכותו של בית הדין לעבודה לפי החוק, כך:

"10 (א) לבית הדין לעבודה תהא סמכות ייחודית לדון בהליך אזרחי לפי סעיפים 6, 7 ו-9 שענינו אחד מאלה –
(1) הטרדה מינית שעשה מעסיק, או ממונה מטעמו, לעובדו, או שעשה עובד לעובד אחר, במסגרת יחסי עבודה;
(2) התנכלות של מעסיק, או של ממונה מטעמו, כלפי עובד, או של עובד כלפי עובד אחר, במסגרת יחסי עבודה;
(3) אחריות מעסיק כאמור בסעיף 7 בשל הטרדה מינית או התנכלות שעשה ממונה מטעם המעסיק לעובדו, או עובד לעובד אחר, במסגרת יחסי העבודה... "

22. "הטרדה מינית" מוגדרת בסעיף 3 לחוק, המונה רשימת התנהגויות שכל אחת מהן נחשבת להטרדה מינית ועל כן כהתנהגות אסורה. בין ההתנהגויות שנחשבות להטרדה מינית לפי החוק יש התנהגויות שהן פסולות בכל מקרה, כגון: סחיטה באיומים בקשר למעשה מיני (סעיף 3(א)(1)), מעשים מגונים (סעיף 3(א)(2)), והתייחסות מבזה לאדם בקשר למינו, למיניותו ולנטייתו המינית (סעיף 3(א)(5)). אלו הן התנהגויות אשר מעצם טבען הינן שליליות, וכוללות - בין היתר - מעשים חמורים העולים כדי עבירה פלילית (כמו סחיטה באיומים, מעשים מגונים). בשל כך, לא נדרשת בהן תגובה של דחייה מצד המתלוננת או המתלונן.

23. מנגד יש התנהגויות כמו הצעות חוזרות בעלות אופי מיני (סעיף 3(א)(3)), התייחסויות חוזרות המופנות לאדם המתמקדות במיניותו (סעיף 3(א)(4)) ופרסום תצלום, סרט או הקלטה המתמקד במיניותו של אדם (סעיף 3(א)(5)), שיוגדרו כהטרדה מינית רק בנסיבות מסוימות שנוכרות באותם סעיפים. אלו הן

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

התנהגויות אשר על פי רוב הינן פסולות, אולם יאסרו רק מקום בו הן אינן רצויות למתלוננת או המתלונן.

בסוג מעשים שכזה קבועים שני עקרונות מרכזיים:

1. שיהיה מדובר בהצעות או התייחסויות שהן חוזרות ונשנות.
 2. על האדם המוטרד להראות למטריד, שאינו מעוניין באותן התנהגויות.
- הדרך להראות את חוסר העניין צריכה להיעשות, בהתאם לסעיף ההגדרות, במילים או בדרך של התנהגות, ובלבד שלא היה ספק סביר לגבי משמעות ההתנהגות.

בהקשר זה חשוב להדגיש כי חלק מההתנהגויות הנ"ל עשויות להיחשב לחיזור לגיטימי ולכן כמותרות ואף לרצויות, אך רק כאשר הן נעשות בהסכמה ובהקשרים המתאימים. משום כך, לעתים, ישנו קושי למתוח את הגבול בין התנהגות בעלת אופי מיני מותרת לאסורה. לכן נקבע כי:

"השאלה אם מעשים מסוימים הם הטרדה מינית פסולה על פי סעיף 3(א) לחוק, או שמא מדובר בהתנהגות לגיטימית שאינה עולה כדי הטרדה מינית, חייבת תמיד להיבחן על פי ההקשר שבו בוצעו המעשים, טיב היחסים בין הצדדים ומכלול נסיבות העניין בכל מקרה לגופו"

(עש"ם 6737/02 מדינת ישראל נ' זקן, פ"ד נז(2) 312, 323 (2003)).

עוד יש לציין כי אמת המידה לסיווג התנהגות כהטרדה מינית היא אמת מידה אובייקטיבית, הנגזרת מטיב ההתנהגות וממכלול הנסיבות שבהן התרחשה (עש"מ 6713/96 מדינת ישראל נ' זוהר בן אשר, פ"ד נב(1) 650).

24. החרג לכלל שבו המוטרד נדרש להראות כי הוא אינו מעוניין בהצעות או בהתייחסויות (כפי שנדרש בסעיף 3(א)(3) ובסעיף 3(א)(4)) ישנו בסעיף 3(א)(6)(ג) הקובע שהצעות או התייחסות הנאמרת לעובד במסגרת יחסי עבודה ותוך ניצול מרות ביחסי עבודה אזי המוטרד אינו נדרש להראות כי הוא אינו מעוניין בהצעות או בהתייחסויות האמורות.

בע"ע 274/06 פלונית - אלמוני (26.03.2008) (להלן – עניין פלונית) נקבע כי:

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

"הצעות חוזרות בעלות אופי מיני או התייחסויות המופנות לאדם, המתמקדות במיניותו, אשר התרחשו במסגרת יחסי עבודה כלפי עובד, תוך ניצול יחסי מרות, מעידות על הוכחת קיומה של הטרדה מינית. זאת, גם אם העובד או העובדת לא הראו כי אינם מעוניינים בהתנהגויות אלו, או גם אם ניתן היה לראות בהתנהגותם כנחזית להיות ב"הסכמה" לאותן התנהגויות" (שם, בסעיף 47).

עוד נקבע שכאשר ההתייחסויות המתמקדות במיניותו של אדם נעשות בין בעל מרות לבין כפיף שלו בעבודה אז **"הנחת היסוד במקרים אלו היא שהמוטרד אכן לא היה מעוניין בהתנהגויות אלו, אולם לא דווקא נתן לכך ביטוי חיצוני"**. הנחה זו מבוססת בעיקרה על פערי הכוחות הקיימים בין בעל המרות לבין הכפיף שבעטיים ספק אם הכפיף חופשי להביע את התנגדותו. זאת ועוד **"גם אם נמצא, לכאורה, שהייתה הסכמה לאותן התנהגויות מטרידות, הרי שיש מקום לקבוע כהנחה ראשונית, שהסכמה זו לאו הסכמה היא בהתקיים יחסי מרות" (שם)**. משמעות הדבר היא שקיימת חזקה שמעשים שעשויים להוות הטרדה מינית בין מי שיש ביניהם יחסי מרות נעשו תוך ניצולם של יחסי המרות. חזקה זו ניתנת לסתירה על ידי בעל המרות, אך מרגע שהוכחו יסודות החריג הקבוע בסעיף 3(א)(6)(ג) לחוק עובר הנטל להפריך את קיומה של הטרדה מינית לכתפיו של בעל המרות (וראו גם ע"ע 9834-05-16 ד"ר דורון זמיר - פלונית (22.08.2018)).

25. על רקע מסגרת נורמטיבית זו, נפנה לבחון האם בענייננו התקיימו יסודות הטרדה מינית.

מהכלל אל הפרט

26. נקדים ונאמר, כי לאחר שעיינו בכלל החומר שנפרש בפני בית הדין האזורי ובפנינו, הרי שמדובר באחד המקרים החריגים המצדיקים את התערבותה של ערכאת הערעור בקביעות עובדתיות של הערכאה הדיונית.

27. אכן הכלל הוא שערכאת הערעור אינה נוהגת להתערב בממצאים עובדתיים אשר נקבעו על ידי הערכאה הדיונית. לערכאה הדיונית אשר שמעה עדים יש יתרון על פני ערכאת הערעור, בשל ההזדמנות להתרשם מהעדים באופן בלתי אמצעי. עם זאת, אין זה כלל-בל-יעבור, וכך למשל נקבע בעניין ע"א 9784/05 עיריית תל אביב יפו נ' ידידיה גורן, עו"ד (12.08.2009):

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

"אכן, הלכה היא עימנו כי בית משפט שלערעור ימעט להתערב בממצאי עובדה ומהימנות, בשל היתרון הממשי שיש לערכאה הדיונית בעניינים אלה כערכאה השומעת ורואה את העדים והיכולה להתרשם מהם באופן ישיר ובלתי אמצעי (ראו: ע"א 5435/07 אבו ליל נ' נ.א.ע. מהנדסים בע"מ, פסקה ט (טרם פורסם, 10.3.2009); ע"פ 2485/00 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(2) 918, 924 (2001)). עם זאת, להלכה זו נקבעו חריגים בהתקיים נסיבות מיוחדות המצדיקות זאת למשל מקום שבו ממצאי העובדה אינם מעוגנים בחומר הראיות או מקום שבו הגרסה העובדתית שנתקבלה אינה מתיישבת עם מבחנים של היגיון ושכל ישר (ראו: ע"א 11968/04 ראובן פלד עבודות בנין בע"מ נ' בית הארחה - מעלה החמישה, פסקה 6 (טרם פורסם, 24.8.2006); ע"א 10225/02 פרץ נ' פרץ בוני הנגב אחים פרץ בע"מ, פסקה 3 (לא פורסם, 15.1.2004); ע"א 6768/01 רגב נ' מדינת ישראל, נט(4) 625, 631 (2004); חמי בן נון הערעור האזרחי 243-236 (2004) (להלן: בן נון, הערעור האזרחי)). כמו כן וככל שהדבר נוגע למסקנות אותן הסיקה הערכאה הדיונית מן הממצאים העובדתיים שקבעה, אין לערכאה הדיונית יתרון על פני ערכאת הערעור (בן נון, הערעור האזרחי, 242-243)."

לדידנו מצויים אנו במסגרת המקרים היוצאים מן הכלל, ובעיקר ככל שהדבר נוגע למסקנות אותן הסיקה הערכאה הדיונית מן הממצאים העובדתיים שקבעה, שאזי אין לערכאה הדיונית יתרון על פני ערכאת הערעור.

האם התקיימו יחסי מרות

28. בעניין זה נקדים אחרית לראשית ונציין כי לדעתנו, בנסיבות המקרה, לא התקיימו יחסי מרות בין המערער למשיבה, וקביעתו של בית הדין האזורי מרחיבה את המושג יחסי מרות מעבר לקבוע בחוק. ואולם, גם אם היינו סבורים כי מתקיימים כאן יחסי מרות, ואיננו סבורים כך, הרי שלא היה מדובר בהטרדה מינית נוכח קביעתנו בהמשך כי עסקינן ביחסים בהסכמה בין הצדדים, שהתקיימו מחוץ לסביבת העבודה.

29. מהי "מרות"? על פי הפסיקה "מרות במשמעותה הפשוטה היא שליטה של הממונה על מי שכפוף לו. לא למותר להדגיש, כפי שציין בית משפט זה פעמים רבות בעבר, כי מרכיב המרות כולל בחובו גם השפעה וסמכות עקיפה ומונח זה

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

אינו מוגבל ליחסים של מעסיק או ממונה ישיר בלבד ... עוד נקבע בפסיקתנו כי קביעת קיומם של יחסי מרות מחייבת בראש ובראשונה בדיקה של יחסי העבודה באמות מידה אובייקטיביות ואין די לעניין זה בהתרשמות סובייקטיבית של הנפגע" (עש"מ 4790/04 מדינת ישראל נ' אברהם בן חיים, ס(1) 257 (2005)); וראו גם: עש"מ 1599/03 טאפירו נ' נציבות שירות המדינה, פ"ד נח(2) 125, 134; עש"מ 2203/05 בני מדר נ' מדינת ישראל (21.07.05); עש"מ 6920/03 ד"ר אברהם כהן נ' מדינת ישראל פ"ד ח(3) 655).

30. לאחר עיון מעמיק בעדויות שנפרשו בבית הדין האזורי איננו סבורים כי התקיימו יחסי מרות במקרה דנא. שוכנענו כי המערער לא שימש כאחראי או כממונה על המשיבה באף שלב מתקופת עבודתם המשותפת בXXX, לא בתקופה הראשונה בה עבדו יחד XXX בירושלים, ובוודאי לא כאשר עבר לעבוד בסניף אחר. בתקופת עבודתו של המערער XXX הוא שימש כסדרן רציפים-משלח, ובשום שלב לא שימש כסדרן עבודה של הנהגים, והמשיבה בכללותם. 'סדרן רציפים/משלח' אינו אחראי על סידור עבודה, לא יכול היה לפגוע או להיטיב עם תנאי עבודתה של המשיבה, וברי כי לא היה ממונה על המשיבה.

31. כך העיד מר יצחקוב רחמים, סמנכ"ל התפעול בXXX, בעדותו בבית הדין האזורי (עמ' 102 שוי' 19 ואילך) [יצוין כי עדותו בבית הדין האזורי ניתנה ביום 23.12.13 לאחר שהמשיבה וXXX הגיעו ביניהם להסכם פשרה והתביעה נגד XXX נדחתה]:

ש. מקריא לך מה [המערער] אמר בתקופה שלו כמשלח רציפים. הוא השיב סוג של ממונה על [המשיבה]. הוא אומר הייתי יכול לבקש לשנות לה נסיעה. מה הכוונה.
 ת. תפקידו של משלח רציפים הוא לדאוג לרצף נסיעות קבועות. יש לנו סידורי עבודה לנהג יש הפסקה מסוימת והוא נכנס לתור שלו ליציאה. יכול להיות סיבות כאלה ואחרות כמו תאונה שמשפיעה על אוטובוסים, תקלה שהאוטו לא מניע, יש אוטובוסים שהתדירות שלהם גבוהה, תפקידו של משלח רציפים לדאוג שאוטובוס אחר יכנס על הזמן שXXX התחייבה כלפי משרד התחבורה. סדרן תנועה משבץ עבודה. משלח לא. תפקידו לסדר ליקוים לשמור על רציפות של אוטובוסים שיוצאים בזמנים. בהתייחס למה שהקראת לי ולפיו [המערער] אמר שהיה סוג של ממונה על [המשיבה] אני רוצה שהוא לא היה ממונה על [המשיבה] בשום מצב. הוא עשה את עבודתו

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

[המשיבה] היתה אחת מעשרות נהגים שחלק מהם בכלל לא מירושלים. קו XXX יכול להיות במשך שעתיים אף אוטובוס לא ירושלמי לכן תפקידו של [המערער] לא להיות מנהל על כל אותם נהגים אלא לדאוג לרצף. אחד המורכבויות לדעתי גם בתפקידי כמנהל משאבי אנוש עזרתי לו בשיחות איתי ועם הגורמים המקצועיים זה אולי הדרת [צ"ל האדרת – ו.ו.ל] שמו דווקא בגלל זה הוא נכנס למורכבות. תפקידו היה לסדר במידה ויש תקלה. ממונה בעיני זה אחד שיכול להשפיע על סידור העבודה, על משהו בתנאיו של העובד, אבל תפקידו היה רק לדאוג לרצף. היא גם עבדה יותר בקווי שטחים והוא לא היה בקווי שטחים. היו גם תקופות ארוכות שהוא היה XXX ולא היה ביניהם קשר.

ועוד הוסיף וחידד (בעמ' 103 שו' 18-21 ושו' 28-29):

"סדרן זה תפקיד ניהולי הוא יכול לשנות סידור עבודה הוא יכול לבוא לנהג, להתנקם בו ברמה האישית, יכול להגיד על מזבח הרצון לעשות בוקר במקום משמרת בוקר תעבוד משמרת צהרים כי כך אני צריך שזה סוג של פגיעה. הוא יכול גם להטיב איתו. משלח לא יכול לא יכול....

[למערער] לא היתה סמכות לסדר משהו מעבר. הוא היה צריך לקבל אישור של סדרן תנועה לסדר את לוח הזמנים".

ובהמשך עדותו (בעמ' 104 שו' 6-11 ושו' 28-29):

"ש. אתה מגדיר ממונה שהוא מעל. אני אומר שאם היה יכול להשפיע לטובה או לרעה על התנאים או השכר הוא סוג של ממונה. ת. בשום פנים ואופן לא. אתה אמרת הוא יכול להוסיף להוריד. להוסיף הוא יכול בהתאם לרצון של העובד כפי שתיארת קודם שיש תקלה. הוא לא יכול להוריד. אם [המשיבה] הייתה רוצה להשתחרר היתה הולכת לסדרן והיה משחרר אותה. [למערער] לא היה סמכות להוריד. היה לו סמכות להוסיף בכפוף להסכמת הסדרן.... ש. אם למשל יש יחס אישי לטוב או לרע אם הנהג זה יכול להשפיע בתוך המסגרת הזאת ת. לא."

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

כן העיד מר יצחקוב כי המערער לא יכול היה לסדר למשיבה אוטובוס קבוע או לקבל יום חופש וכי מדובר בהתרברבות יתר של המערער (עמ' 105 שוי' 15-1). עוד העיד כי המערער לא יכול היה להיטיב ולא לפגוע במי שחפץ ביקרו (עמ' 108 שוי' 27-28 ועמ' 110 שוי' 14-13).

גם העד י.כ., אשר היה נהג אוטובוס ורכז הבטיחות בXXX, ציין בעדותו כי מי שאחראי על מתן אוטובוס קבוע וסידור נסיעות קבוע זה שבץ הסניף, ולא המשלח (עמ' 113 שוי' 12-11), וגם האפשרות לראות את מיקום האוטובוס באמצעות גי.פי.אס זו מערכת שלא הייתה קיימת באותה תקופה (שם, שוי' 31-29). גם בעדותו של המערער עצמו עולה אבחנה ברורה בין תפקיד של סדרן רציפים לסדרן עבודה, כאשר רק האחרון יש לו סמכויות שבפועל יש להן השפעה על הנהגים האחרים (עמ' 80 שוי' 30 – עמ' 81 שוי' 12):

”ש. מה היה תפקידך שהכרת את [המשיבה]
 ת. סדרן רציפים. (משלח). זה אותו תפקיד.
 ש. מה התפקיד שלך כסדרן
 ת. סדרן רציפים. אוטובוס קו XXX אמור להכנס בזמן, לא נכנס,
 אני בודק עם הסדרן בפועל איפה נמצא האוטובוס עם כל מערכת
 הבקרה שיש היום. אני אמור להכניס את האוטובוס בזמן לרציף.
 ש. מה קורה שהאוטובוס לא נכנס בזמן
 ת. אני צריך לתת את הדין
 ש. זה התפקיד היחיד שלך כסדרן רציפים
 ת. כן
 ש. אין לך שום השפעה על הנהגים עצמם
 ת. אין. ולא היה גם.
 ש. זה נכון שלפחות בחלק מהזמן בקשר שלך עם [המשיבה] היה
 יחסי מרות
 ת. מעולם לא היה לי השפעה.
 ש. אף פעם לא היית ממונה על [המשיבה].
 ת. מעולם לא.”

והגם שערים אנו לכך שבדברים נחרצים אלו ישנה לכאורה סתירה לדברים שנאמרו על ידו במסגרת חקירה של המוסד לביטוח לאומי, הרי שהדברים הובאו כאן רק כחיזוק לאבחנה שבין תפקידו של המערער כסדרן רציפים, השונה מהותית, הן לדבריו והן לדברי יתר העדים, מסדרן עבודה.

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

נוסיף בקשר לכך, כי בהתחשב בעדויות האובייקטיביות שנשמעו מטעם XXX – שוכנענו שצריך להעדיף אותן על פני אמירה בודדת של המערער בחקירתו במוסד ביום 23.3.11 כי היה "סוג של ממונה" כשכוונת דבריו, כפי שמסביר בהמשך חקירתו שם, הייתה אך ורק שיכול היה לשנות למשיבה נסיעות, עניין אליו נתייחס גם בהמשך.

לטעמנו, עדות המערער בבית הדין האזורי מחזקת את המסקנה כי למעשה לא יכול היה המערער, שהיה סדרן רציפים/משלח לקבוע למשיבה את סידור העבודה ומתכונת נסיעותיה, או להשפיע באופן ישיר או עקיף אחר על עבודתה, תנאי עבודתה או הכרוך בעבודתה, וממילא אין לראותו בנסיבות העניין כממונה עליה. 32. נוסף, כי בית הדין האזורי השתית את קביעתו בדבר יחסי מרות על עדות המערער לפיה במקרים בהם המשיבה בקשה לעבוד היה מתקשר לסדרן העבודה, ובודק עימו אם יש צורך בנהג, וכי לעיתים בדרך זו זכתה המערערת בנסיעה שלא הייתה מתוכננת מראש. אכן, יחסי מרות אינם מחייבים כפיפות היררכית, וזו עשויה להיות עקיפה בלבד. **בעניין פלונית** נאמר בהקשר זה כך:

"לענייננו, פסק בית הדין האזורי כי בין המערערת למשיב התקיימו יחסי מרות במובן הפשוט של שליטה, גם אם עקיפה, של ממונה על הכפוף לו. קביעה זו נתקבלה על אף שבחלק מן התקופה הרלבנטית שימש המשיב בתפקיד מנהל פיתוח בחברה, ולא כמנהל ישיר של המערערת. עם זאת, הודה המשיב ביחסי הכפיפות שהיו בינו לבין המערערת, גם אם עקיפים. בבית הדין האזורי לא היה חולק על כך, שהמשיב היה בעל מעמד בכיר בחברה. בהתאם לעדותו, ניהל את פיתוח התוכנה, הכפופים אליו היו מנהלי קבוצות מקצועיות, והוא היה כפוף במעמדו למנכ"ל החברה. כמו כן, היה שותף לתהליך קבלתה לעבודה של המערערת. על קביעתו של בית הדין האזורי בדבר יחסי המרות בין השניים לא עומדת כל טענה, והיא מקובלת עליי. על כן, לא ארחיב בפרשנות המונח מרות, ובשאלות העולות באשר לרמת ההשפעה והשליטה הנדרשים ביסוד זה. ההנחה ממנה אצא, איפוא, בדיון זה היא כי בין המשיב למערערת התקיימו יחסי מרות".

33. אנו סבורים כי נסיבות העניין שבפנינו שונות. המערער בפנינו – להבדיל מעניין פלונית - לא היה בעל מעמד בכיר בXXX, כשלכירות המעמד נלוות דרך כלל גם

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

הנחה, הניתנת לסתירה, בדבר השפעה ושליטה עקיפה. אמנם, אין לשלול נסיבות עובדתיות בהן יהא עובד בעל השפעה ושליטה עקיפים גם בהעדר מעמד בכיר בארגון, וזאת מכוח מציאות תעסוקתית שהתקבעה אף ללא הסמכה פורמלית. אולם מציאות כזו טעונה הוכחה, ונדרש שתהא בעלת נפח המעורר חשש להטיית הסכמת העובדת מפאת ההשפעה והשליטה. נסיבות שכאלה לא הונחו בפנינו. מעיון בעדות המערער – עליה בין היתר השעין בית הדין האזורי את הכרעתו – עולה כי ההשפעה הייתה אקראית, לא כוונה לסידור העבודה הראשוני, אלא כוונה למצבים בהם נוצר צורך נקודתי לאחר סידור העבודה, וגם אז היה הדבר נעשה על ידי הסדרן האחראי אליו היה פונה המערער, ולא בידי המערער (אלא אם ממילא עבדה אותה עת ואז היה בידו לנתב מי שכבר שובץ למשמרת לנסיעה דחופה שנוצרה). אכן, אין לשלול מצבים בהם צבר מרובה של אירועים נקודתיים יעלה הלכה למעשה כדי קו של השפעה ושליטה עקיפים. אולם, השאלה אם המדובר במספר אירועים נקודתיים שאינם עולים כדי שליטה עקיפה או צבר נקודות המצביע על קו כאמור היא ענין עובדתי, וטעון הוכחה. בית הדין האזורי לא קבע ממצא בדבר תדירות והיקף המקרים בהם במעורבות המערער קבלה המשיבה נסיעה שאינה מתוכננת, ומתוך גרסתו של המערער – אשר בעיקר עליה השתית בית הדין את הכרעתו – אין עיגון למסקנה בדבר קיום שליטה והשפעה עקיפים בנפח המצדיק לראות במערער בנסיבות העניין בעל מרות כלפי המשיבה. לא למותר לציין, כי משנה תוקף יש לקביעתנו זו בתקופה שכלל לא עבדו הצדדים יחד באותו הסניף, החל מחודש דצמבר 2008, עת הועבר המערער לתפקיד אחר ב-XXX, בסניף XXX.

34. **סיכום ביניים** – מכלל האמור עולה כי לא התקיימו יחסי מרות ישירים או עקיפים בין המערער למשיבה.

משקבענו שאין מדובר ביחסי מרות, וממילא לא חלה 'חזקת הניצול' כפי שפורט לעיל לגבי מהות תפקידו של המערער אל מול תפקידה של המשיבה, עלינו לבחון כעת אם מערכת היחסים שנוצרה בין הצדדים היא מערכת יחסים אסורה על פי החוק במסגרת יחסי עבודה. טרם שניכנס לבחינה זו מצאנו לנכון להדגיש כי הגם ששוכנענו כי לא התקיימו "יחסי מרות" בין הצדדים - גם לא ניתן להתעלם מכך שאין מדובר בשני חברים לעבודה שהם במעמד, תפקיד וותק זהים. מדובר במקרה ביניים, על גבי המשרעת הרחבה שבצידה האחד מערכת יחסים בין

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

ממונה לכפוף, ובצדה האחר מערכת יחסים בין חברים לעבודה שמעמדם זהה. לצורך יישום סעיפי החוק יש צורך לקבוע אם מתקיימים "יחסי מרות" אם לאו, אך גם אם מגיעים למסקנה כי אינם מתקיימים - יש לטעמנו לקחת בחשבון את הפערים בין הצדדים בעת ניתוח הראיות ויישום המבחנים המשפטיים לצורך בחינת השאלה אם לפנינו הטרדה מינית. בהתאם לכך במקרה שלפנינו, לא ניתן להתעלם מקיומו של פער היררכי מסוים בין המערער למשיבה, גם אם אינו מגיע לכדי "יחסי מרות", שנובע מפערי הגיל והוותק כמו גם מהיכרותו של המערער עם המערכת ובעלי התפקידים בה. מצב ביניים זה מצדיק, לטעמנו, בחינה זהירה וקפדנית יותר של הסכמת המשיבה להיכנס לקשר עם המערער ולהתמיד בו, ורף ראייתי גבוה יותר על מנת להשתכנע כי לפנינו אכן מערכת יחסים הדדית מתוך רצון חופשי ומלא. לבחינה זהירה זו ניגש כעת.

האמנם הטרדה מינית - "אומרים, אהבה יש בעולם, מה-זאת אהבה?" (חיים נחמן

ביאליק)

35. עיון מדוקדק במכלול חומר הראיות מתוך נקודת המוצא הזהירה שפירטנו לעיל מעלה כי לא הוכח שהמערער הטריד מינית את המשיבה, וכי למעשה מדובר היה במערכת יחסים שהתקיימה בין הצדדים, מתוך רצון ובחירה, - כך שהקשר בין הצדדים אינו עולה כדי הטרדה מינית.

36. בית הדין האזורי ביסס את קביעתו כי אין מדובר במערכת יחסים בהסכמה באופן הבא: "הטענה כאילו מדובר ביחסי אהבה בין שני בגירים אינה מקובלת עלינו. אין מדובר ביחס בין בני זוג שיש ביניהם אהבה, אחווה, רעות ושלוש ושכרתו ברית גורל בין שתי נשמות שמחפשות את דרכן בעולם. אין כאן דאגה כנה ואמתית לבן הזוג מתוך נאמנות וקשירת עתיד משותף. התובעת והנתבע לא הופיעו כבני זוג בציבור, אלא הסתירו את הקשר ביניהם מפני משפחתה ומפני משפחתו כמו גם מפני XXX - מקום העבודה. הנתבע יכול וצריך היה לדווח לממונים עליו אודות הקשר עם התובעת, כנדרש בפסיקה ע"ע 274/06 פלונית - אלמוני, אולם בחר שלא לעשות כן. הנתבע גם לא פעל כדי להפסיק את המציאות בה הוא ממשיך לעבוד במקום, בו יש לו השפעה ממשית על עבודתה של

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

- התובעת. אילו עשה כל זאת כאמור, ייתכן שמסקנתנו היתה משתנה, אך הוא ביכר את המציאות שנוצרה שבה נהנה הוא מכל העולמות כאמור.**"
37. דעתנו בעניין זה שונה מכמה טעמים, אך בטרם נפרט את טעמנו נבהיר, כי ערים אנו לכך שבית הדין האזורי ראה כמהימנה את גרסתה של המשיבה ומנגד את גרסתו של המערער כלא מהימנה. עם זאת, כפי שיפורט להלן, מסקנתנו מתבססת בעיקרה על עדותה של המשיבה והעדים הנוספים בתיק, וההסתמכות על עדותו של המערער היא בעיקרה ביחס לדברים אשר לגביהם לא התעוררה מחלוקת ממשית. על כן, הגם שככלל יש לתת משקל להתרשמות הבלתי אמצעית של בית הדין האזורי מהעדויות אשר הובאו בפניו, סבורים אנו כי מקרה זה הוא היוצא מן הכלל, הכל כפי שנפרט כעת.
38. **ראשית** - מערכות יחסים בין בני אדם יכולות להיות בעלות אופנים שונים ומגוונים ואין זה מתפקידו של בית הדין להכריע בדבר טיב מערכת היחסים וכנותה נוכח האופן שבו הביאו הצדדים את מערכת היחסים והרגשות ביניהם לידי ביטוי. רבות הן הדרכים בהם בני זוג מביאים לידי ביטוי את יחסיהם, ובית הדין איננו בוחן את האיכות והאופן בו הם מתממשים. זאת, כמובן, כל עוד אין מדובר במערכת יחסים המנוגדת לדין. בהקשר לכך נציין כי כבר בדברי ההסבר הכלליים להצעת החוק למניעת הטרדה מינית הודגש כי **"החוק אינו מתיימר לאכוף מוסר מיני או להתערב ביחסים חברתיים מרצון"**, ועל כן לדידנו גם אם הקשר בין הצדדים איננו כזה **"שיש ביניהם אהבה, אהוה, רעות ושלוש ושכרתו ברית גורל בין שתי נשמות שמחפשות את דרכן בעולם"** כפי שתיאר בית הדין האזורי, אין אנו אמונים על הרגשות שפיתחו הצדדים האחד כלפי השנייה, ומתפקידנו לבחון זאת דרך סממנים אובייקטיביים שיכולים ללמד על מהות הקשר ואם אכן מדובר בהפרת החוק.
39. **שנית** - וזה העיקר, התחקות מדוקדקת אחר העדויות שנפרשו בפני בית הדין האזורי מלמדת כי בזמן אמת התקיימה בין הצדדים מערכת יחסים הדדית בהסכמה, ואך בדיעבד נצבעה על ידי המשיבה בצבעים אחרים. כך למשל, בהודעתה במשטרה מיום 30.10.09 אמרה המשיבה כי **"יצאנו ביחד בערך שנתיים ולאחרונה נפרדתי ממנו"**, כאשר תלונתה בפני המשטרה היא על הטרדתו אותה נוכח הפרידה וכאשר איים להתמוטט אם תעזוב אותו. גם בהודעה מיום 9.11.09 ציינה **"הייתי חברה שלו... היינו חברים שנתיים"**.

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

כמו כן, עדותה של המשיבה במסגרת ההליך הפלילי (צורף כנספח ט' לתצהיר המשיבה בבית הדין האזורי) נפתחת בכך ש"היה לי ולמשיב [המערער כאן – ו.ו.ל.] קשר רומנטי" (פרוטוקול מיום 2.12.09 עמ' 1 שו' 4).
 ובפרוטוקול דיון בתיק ה"ט 10-05-39459 מיום 25.5.10, אשר צורף אף הוא במסגרת נספח ט' לתצהיר המשיבה בבית הדין האזורי, מעידה המשיבה: "המשיב היה בן זוגי בעבר... כשבקשתי להיפרד ממנו הוא התחיל להטריד אותי בטלפונים לדירה שלי...." [ההדגשות מכאן ולהבא הוספו – ו.ו.ל].
 גם בהודעה שנתנה במסגרת תביעתה לפגיעה בעבודה במוסד לביטוח לאומי (צורפה כנספח י"ט לתצהיר המשיבה בבית הדין האזורי) מספרת המשיבה כי מדובר היה בקשר הדדי ומתוך רצון חופשי.
 במסגרת עדותה בבית הדין האזורי המשיבה העידה למעשה כי אכן גם היא ראתה את הקשר "בזמן אמת" כמערכת יחסים בהסכמה, וכינתה אותו 'רומן' (עמ' 14 שו' 10-18):

"ש. בכל העדויות שלך במשטרה ובכל המקומות אמרת שהרומן היה בהסכמה
 ת. באותו שלב חשבתי שהרומן היה בהסכמה
 ...
 ש. גם סיום הקשר נעשה מרצונך החופשי
 ת. נכון. אחרי מאבקים רבים ואחרי שהייתי צריכה לעזוב את מקום עבודתי, מקום מגורי ולהכנס לבית של ההורים שלי.
 ש. נכון שההורים שלך לחצו לך לסיים את הקשר הזה.
 ת. כן בשלב הזה הם לחצו עלי."

ובהמשך עדותה (שם, שו' 20-25):

"ש. כל מה שאמרת לטלי בנובמבר זה נכון.
 ת. כן.
 ש. כולל העדות שלך שהקשר היה הדיי [צ"ל הדדי – ו.ו.ל] ומתוך רצון חופשי
 ת. כן. באותו שלב כן."

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

המשיבה אינה מכחישה את העובדה שבזמן אמת אפפו סממנים של מערכת יחסים הדדית את מערכת היחסים ביניהם, ובלשונה (עמ' 17 שו' 28- עמ' 18 שו' 7):

"ש. אמרת ל[המערער] לא פעם ולא פעמים שאת אוהבת אותו
 ת. כן
 ש. הייתם חברים הכי טובים
 ת. לא.
 ש. בליתם כל זמן פנוי שהיה לכם יחד
 ת. אני כל זמן פנוי שהיה לי ביליתי איתו. הוא לא.
 ש. מפנה לנספח ה' לתצהיר של [המערער] שזה תדפיס הפלאפון שלו. תאשרי את הפלאפון שלו. אלה הטלפונים שעשית ל[המערער]
 ת. כן.
 ש. בעצם אם ביה"ד יראה את המסמך הזה יראה שהיו ביניכם שיחות טלפונית לפעמים בבוקר, צהרים, אחה"צ, ערב, לילה לפעמים שיחות מאוד ארוכות
 ת. כן."

המשיבה גם מעידה כי היו מבליים שעות רבות יחד, לפני ואחרי המשמרות (עמ' 20 שו' 10-7).

אולם, כפי הנראה, הוסתר הקשר מבני משפחתה של המשיבה (ראו עדותה בעמ' 19 שו' 10-9 וכן בעמ' 31 שו' 13-20) ולאחר שבני המשפחה גילו, הם לחצו עליה לסיים את הקשר. כך עולה מעדותה (עמ' 29 שו' 8 – עמ' 20 שו' 5):

"ש. באותה מפגש הצגת את העמדה הזוהי לזאת שהצגת בפני יעל שהקשר היה רצוני והסכמה ומעורבות XXX לא היתה נחוצה
 ת. באותו שלב זה מה שאמרתי.
 ש. במשך שנתיים ניהלת קשר עם [המערער] הקשר היה לפי תפיסתך אז קשר רומנטי, קשר הדוק, אני רוצה להזכיר לך שמצאתי שהוא קורא לך גם אשתי ואת ראית את הקשר חיובי וטוב. ראיתי גם בעדות שנתת במל"ל ששואלת אותך החוקרת מה מצאת בגבר נשוי ואמרת שזה מאוד החמיא לי
 ת. זה מאוד הגיוני שאמרתי לחוקרת. בזמן אמת הסתרתי את זה. אם הייתי חושבת שהכל בסדר לא הייתי מסתירה את זה.
 ש. ב 9/09 נגלתה להוריך ולבני משפחתך עובדת קיומו של הקשר
 ת. יכול להיות. זה היה לפני הנסיעה לארה"ב"

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

ש. את צריכה לבחור ההורים שלך רוצים שהקשר שלך יפסק, לך יש קשר טוב ואת צריכה לבחור ועשית בחירה שבדיעבד כיון שאת בוחרת בהורים אז כל מה שהיה קודם נפסל ועכשיו הקשר עם [המערער] הוא רק מיני ואיך יכול להיות שאנשים ויעל לא שמו לב. אבל זאת בחירה שבדיעבד ומה שאני אומר שהיית יכולה באותה קלות להחליט אחרת. אני לא רוצה את הקשר להורים לא אכפת והיינו יכולים למצוא את עצמנו בסיום אחר לגמרי. [המערער] נפרד מאשתו ואתם מקימים חיים ביחד. במקרה ההחלטה שלך שבדיעבד היתה שונה ולכן אנו נמצאים פה היום

ת. זה לא נכון מהרבה סיבות שאני כרגע לא מצליחה לחשוב. ניסיתי להפרד מ[המערער] לא פעם ולא פעמיים באותה תקופה, התקופה עליה אנו מדברים כרגע היתה קשה בגלל ש[המערער] איים עלי והטריד אותי ולא יכולתי להגיע לעבודה. הבנתי כמה הוא עושה לי רע

ש. אחרי שההורים שלך גילו את הקשר

ת. כן.

ש. אז היית צריכה לקבל החלטה.

ת. הייתי צריכה את החודש שהיה בארה"ב שבו עדין הייתי בקשר עם [המערער] אבל הרבה יותר דליל.

ש. כל החוכמה הזאת שהיא בדיעבד היתה רק אחרי שההורים שלך גילו את הקשר הזה.

ת. שאני ביקשתי להפרד מ[המערער] אם הוא היה עוזב בשקט הייתי נשארת בXXX ואם XXX היו נותנים לי הגנה שביקשתי הייתי נשארת ואם היו מבטלים את הקנס של 6000 ₪ על הלימודים לא הייתי תובעת אותם. הכרטיס שלי לא עבד ואמא שלי אמרה שהם לא משלמים לXXX. רציתי שכולם יעזבו אותי ויתנו לי ללכת ולא נתנו לי וזה הסיבה שאנחנו פה. אני לא רציתי את התביעה הזאת היא לא עושה לי בכלל טוב."

נציין כי גם מתצהירה של אם המשיבה ניתן ללמוד כי דעתה לא הייתה נוחה מהקשר בין הצדדים והיא אף ניסתה להניא את המשיבה מכך, אך בזמן אמת המשיבה סירבה להקשיב לה והמשיכה בקשר (ראו סעיף 8 לתצהיר, וראו גם עדותה בעמ' 59).

מסקנה זו, כי משפחתה היא שלחצה עליה לסיים את הקשר עולה גם מרישומי העובדת הסוציאלית, גבי יעל, שצורפו לתצהירה בבית הדין האזורי.

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

מכאן גם מובן מדוע בחלקים מעדותה ישנו ניסיון – גם אם כנה מבחינת המשיבה בהתחשב בתהליך הנפשי שעברה מאז - לצבוע בדיעבד את הקשר בצבעים אחרים, על אף שבזמן אמת חשבה שמדובר בקשר טוב (ראו למשל עדותה בעמ' 21 שו' 10).

גם בהתייחסות המשיבה לשלב בו החלה טיפול אצל העובדת הסוציאלית (שהתחיל בהתאם לתצהיר העו"ס ביום 27.12.07, מספר חודשים לאחר שהמשיבה החלה לעבוד ב-XXX) היא איננה שוללת כי באותה העת לא ראתה כל פסול בקשר שבינה לבין המערער (עמ' 23 שו' 14 - עמ' 24 שו' 3):

"ש. בסוף התהליך שאלה אותך יעל כמה פעמים אם אתה מרגישה שאת צריכה הגנה מ[המערער] ואמרת שלא ת. זה מה שאמרתי כן.

....

ש. היום בדיעבד להגיד כל מה שעשיתי הייתי בובה. את באה לעובדת סוציאלית אין [מערער] אין אף אחד ואת חופשיה להגיד מה שאת רוצה ולא אומרת שום מילה על הטרדה מינית, או שאת בובה שלו

ת. באותו שלב לא ראיתי את זה כך

ש. בסוף התהליך שאלה אותך אם זה קשור ל[מערער] או ל-XXX. אמרת לא. אמרת שזה קשור לצומת בחיים ולהבנות שכל החיים שלי חייתי בשקר ת. כן. זה מה שאמרתי.

....

ש. בשום שלב לא אמרת אני סובלת מהטרדה מינית ליעל

ת. נכון

ש. לא במילים האלה ולא במרומז.

ת. נכון

ש. גם ביטוח לאומי שנחקרת לא אמרת את זה וגם במשטרה. התלונות שלך היו הטרדה טלפונית

ת. באותו שלב זה מה שהיה וזה מה שהפחיד אותי הטרדות והפחד שיפגע בי"

המשיבה בעדותה מודה בכך כי רק בדיעבד ראתה בקשר משהו פסול (עמ' 26 שו' 27 ואילך):

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

"ש. זה נכון לומר שאת קיימת קשר רומנטי עם [המערער] במשך תקופה של כשנתיים
 ת. לא. קיימתי קשר מיני עם [המערער]. היום אני יודעת
 ש. הדגשת בתשובות שלך היום אני יודעת היום יש לך הכרה שונה
 מזו שהיתה באותם שנתיים שאנו מדברים עליה.
 ת. כן. היום.
 ש. שקוים הקשר ביניכם לא אלה היו התשובות שלך
 ת. נכון"

(וראו גם בעמ' 28 שו' 25-29).

גם אחיה של המשיבה, א', מעיד למעשה כי בזמן אמת תפיסתה של המשיבה
 הייתה כי מדובר בקשר חברי (עמ' 46 שו' 10-13):

"ש. את [המערער] אף פעם לא הכרת.
 ת. שמעתי מ[המשיבה]. ראיתי אותו כמה פעמים XXX.
 ש. באלו נסיבות.
 ת. גם בנסיבות משמחות וגם פחות. כש[המשיבה] עוד חשבה שהוא
 חבר שלה."

ובהמשך עדותו (עמ' 47 שו' 31 – עמ' 48 שו' 3):

"ש. בסעיף 4 כתבת קשר חברי, ובסעיף 11 כתבת קשר מיני מובהק.
 היית בפעמים שהם נפגשו ביחידות.
 ת. אף פעם לא. ההודעות הן ברורות. אני עובד סוציאלי במקצועי.
 עבדתי בזה שנתיים. נסיוני מלמד אותי שיחסי מרות זה לא משנה
 אם זה חברי או לא. יתרה מזו, וודאי שהקשר התחיל כחברי. התחיל
 ממקום מאוד תמים ובריא. מה לעשות, התפתח..."

גם מעדותה של אם המשיבה ניתן להסיק כי בזמן אמת המשיבה ראתה בכך
 מערכת יחסים הדדית, ורק לקראת התביעה נצבע הקשר בצבעי הטרדה. כך בעמ'
 56 שו' 9-19:

"ש. למה כתבת קשר מיני

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

ת. כי הרגשתי שזה היה משהו קולני וזה התברר כאמת לאחר מעשה
 ש. היא פחדה ממנו ולא יכלה להפרד ממנו בצורה נורמלית
ש. זה בגלל ההליך שאנו נמצאים בו
 ת. זה חלק מזה. בעיני רומן שיש תכלית ועתיד לקשר. זה גבר נשוי.
 זה גבר נשוי ואם היה רוצה קשר רציני הוא היה נפרד מאשתו
 וההפך הוא התחיל מהלך חולני שהוא הכניס את [המשיבה]
 למשפחה והכריח אותה להיות חברה של אשתו. אז לא ידעתי את זה.
 היום אני יודעת
 ש. את לא יודעת אם [המשיבה] ניצלה אותו
 ת. איך היא יכולה לנצל אותו. היא פחות ותיקה בעבודה, כפופה לו
 בעבודה, צעירה ממנו. איך בדיוק יכלה לנצל אותו. שירותי מין ???
 ש. היא לא אמרה לך שהיתה ביניהם אהבה גדולה
 ת. היא לא אמרה את זה בדיוק. היא אמרה שהיא חשבה שהיא
אוהבת אותו...."

עוד יצוין כי בעדותה במשטרה ביום 14.12.09 העידה אם המשיבה כי "אני יודעת
 ש[המשיבה] [והמערער] ניהלו רומן במשך שנתיים בערך" (צורף כנספח ו'
 לתצהיר המשיבה בבית הדין האזורי).
 העובדת הסוציאלית, גבי יעל, אצלה המשיבה הייתה בטיפול לאורך שנות
 עבודתה בXXX, מציינת כי המשיבה התוודתה בפניה כי ניהלה מערכת יחסים
 עם המערער (סעיפים 6 ו-16 לתצהירה), ובשום שלב לא הזכירה כי מדובר
 בהטרדה מינית, אלא במערכת יחסים שהגיעה לקיצה. וכך גם בחקירתה הנגדית
 (עמ' 67 שו' 3-4):

"ידעתי שיש קשר. אבל קשר מיני לא. ב 1.11 שנת 2009 היא
 התקשרה ואמרה לי שהיה לה רומן איתו. עד אז הקשר היה חברי
 כפי שתארה."

(וראו גם עדותה בעמ' 69 שו' 24-30).

עדות זו, מחזקת את המסקנה כי בזמן אמת מדובר היה במערכת יחסים בהסכמה
 בין הצדדים, שרק כאשר הוחלט על סיומה הפכה להיות, לדידה של המשיבה,
 מסכת של הטרדה מינית, ולא היא. מיותר לציין כי אין בכך כדי לקבוע כי בכל
 מקרה בו אין דיווח למטפל או בעל תפקיד על ההטרדה המינית יש בכך כדי לקבוע
 כי זו לא התקיימה, אך בנסיבות העניין זהו חיזוק לראיות שפורטו לעיל.

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

לבסוף נציין כי מהמסרונים ששלח המערער למשיבה לאחר סיום הקשר ביניהם, ובהם הוא מפציר בה לשוב אליו וכותב על כך שה"אהבה שתנצח", ניתן ללמוד, במצורף לשאר הראיות, על מערכת יחסים בהסכמה להבדיל ממערכת יחסים של ניצול מיני.

40. **שלישית** – כאשר מדובר במערכת יחסים מוסכמת שנובעת מרצון אמתי והדדי של הצדדים לה, מיניה וביה מופרכת טענה לניצול יחסי מרות, וכפי שנקבע בעניין פלונית כי **"כאשר בבסיס מערכת היחסים היו עניין אמיתי ורצון מוסכם של שניים, או אז תופרך טענה בדבר "ניצול יחסי מרות". "עניין אמיתי ורצון מוסכם של שניים" יכול שיוכחו בדרכים שונות, ובין היתר, במקום בו "הרומן" המתפתח איננו מוגבל למסגרת העבודה בלבד, או ליחסי מין מזדמנים במקום העבודה, בדרך אליה או ממנה.**"

בענייננו, אין מחלוקת כי מערכת היחסים בין הצדדים נפרסה על כל מרחבי חייהם של הצדדים, תוך קשר גם למשפחתו של המערער ולמכלול תחומי החיים (כפי שיפורט להלן), ולא הצטמצמה רק למקום העבודה וגם לא ליחסי מין בלבד. עובדה זו מהווה כאמור אינדיקציה נוספת לכך שמדובר במקרה זה במערכת יחסים רצונית וללא ניצול של יחסי מרות.

41. **רביעית** – בית הדין האזורי קבע כי המערער יכול וצריך היה לדווח לממונים עליו אודות הקשר עם המשיבה, אולם בחר שלא לעשות כן. לטעמנו, הגם שבהעדר יחסי מרות למעשה אין חובת דיווח, אף אם היה נקבע כי ביחסי מרות עסקינן, וכמפורט לעיל איננו סבורים כך, עובדה זו אינה עומדת לרועץ למערער בשל נסיבותיו האישיות של המערער. יפים לעניין זה הדברים שנאמרו בפסק הדין בעניין ס"ע (ב"ש) 1319-07 אלמונית – פלוני (30.11.10), כי: **"יש להכיר בחולשות אנוש, ולפיכך, במציאות המתוארת על ידי התובעת, של פחד מגילוי הקשר על ידי בעלה, ובלבטים שליוו את הנתבע במהלך הקשר כאיש שומר מסורת ובעל משפחה, אשר נמנע מקרבה אישית לכפופים אליו – לא מצופה ממי מהם ליתן דיווח פומבי-פורמאלי לקשר ביניהם. לפיכך אין לראות בעובדה שלפיה נמנע הנתבע מהגשת דיווח פורמאלי לממונים עליו על קיום הקשר שנוקם בינו לבין התובעת, כראיה לכך כי הקשר שנוקם בסופו של יום, הוא תולדה של ניצול יחסי מרות."**

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

42. **חמישית** – בניגוד לפסק הדין בעניין פלונית בו התבסס הקשר בין המטריד למוטרדת על יחסי מין מזדמנים בלבד, במקום העבודה בעיקר, מבלי שהשניים ישנו יחדיו, יצאו לבילויים משותפים, ואף עם יתר בני המשפחה הרי שבענייננו מערכת היחסים בין הצדדים כללה השתתפות באירועים משפחתיים, חגים, ארוחות משותפות, קניית מתנות ועוד.
כך מתארת זאת המשיבה בעדותה (עמ' 14 שוי 30 – עמ' 15 שוי 28)

ש. מפנה לסעיף 3. זה נכון שהיית בביתו מספר רב של פעמים
ת. לא. הייתי מספר פעמים
ש. סעדת עם משפחתו
ת. מספר פעמים
ש. חגגת איתם חגים ואירועים משפחתיים
ת. אירוע משפחתי וחג אחד יום הולדת של בתו
ש. יום כיפור אחרון בספטמבר
ת. זה היה חג שעשיתי שם.
ש. לקראת סוף 9/09
ת. הייתי מתחילת כיפור ועד סוף הצום. אכלתי איתם ארוחה
מפסקת
ש. הייתם גם יושבים לארוחות משותפות את [המערער]
ת. XXX בזמן העבודה
...
ש. ושם יש מסעדה בXXX ושם ישבת עם [המערער] וגם יתר
הנהגים
ת. תמיד זה היה עם [המערער] והיו מצטרפים עוד נהגים אחרים
ש. הכרת את [ד'] רעייתו של [המערער]
ת. כן. באותה מסיבה ספציפית
...
ש. ישנת אצלו בבית יותר מפעם אחת
ת. אולי פעמיים בהם גם [ד'] היתה ופעמיים שבהם [ד'] לא היתה.
ש. לגבי [ד'] רעייתו נכון שהיא היתה מבשלת לך סירים ו[המערער]
היה לך מביא
ת. קרה. אבל זה הי בשביל של[המערער] יהיה תירוץ לבוא אלי. אני
בכלל לא ביקשתי. אני מבשלת מעולה. אני לא צריכה את הבישולים
שלו.
ש. הבת שלו התלווה אליך
ת. כן. אז [ד'] לא חשדה.
ש. ריהוט וציוד מיותר שהיה ל[המערער] ו[ד'] הביאו לך

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

ת. כן"

(עדות על כך שהמערער ואשתו השאילו למשיבה ריהוט ניתן למצוא גם בעדותה של אם המשיבה – עמ' 64 שו' 10-11).

ובהמשך דבריה (עמ' 16 שו' 1 ואילך):

"ש. נכון שאת גיסתו שגרה בראשון לציון יצא לך לבקר

ת. כן

ש. במסגרת הנסיעות שלך הייתי נפגשת איתה בראשון לקפה

ת. לא. לא זכור לי ואם כן זה היה לבקשת [המערער].

ש. מפנה לנספח ב' 2 לתצהיר [המערער] זה אגרת שנה טובה ראית

אותה

ת. מכירה.

ש. זה איגרת שאת שלחה אליו ולמשפחתו בכתב ידך.

ת. כן.

ש. נספח ג' רשימת חפצים מתנות שהוחלפו ביניכם ראית

ת. ראיתי. לא כולה נכונה.

ש. 90 אחוז מהם נכון

ת. לא. הרבה פחות מחצי. הרבה מהם זה דברים שהוא ביקש ממני

ש. היה דובי גדול שהבאת לו ליום הולדת

ת. לא זוכרת אם כן או לא. אבל זה יכול להיות

ש. דיסק של דברים משותפים לך ולו

ת. צרבתי לו מוזיקה יכול להיות. קניתי לו גם דיסקים מתחנה

מרכזית בת"א. גם סרט דויד שקניתי. בובת ברבי.

ש. יש לי פה את כל המתנות או שאת זוכרת או לא

ת. כן. קניתי ברבי לבקשתו.

ש. קנית וזה של פרחים ליום נישואים שלו ושל רעייתו

ת. יכול להיות כן. כל הדברים האלה הם דברים שקניתי בשביל

לשמר את ההחלטה של [המערער] שאני צריכה להיות חברה של

אשתו בשביל שאני אוכל להיות שם וזמינה לו ובטלפון ובבית מתי

שהוא רוצה. כל זה היה בשביל זה.

ש. את זוכרת שהתלווית אליו לחנות של מדרסים ברמות אשכול

ת. לא זוכרת. זה לא אומר שזה לא נכון. עשיתי כל מה שהוא ביקש

ממני.

ש. יכול להיות שאספת עבדו את המדרסים והבאת לו עם זוג נעלים

שחורות

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

- ת. יכול להיות לא זוכרת
 ש. נעלי בראץ שקנית לילדה שלו בחיפה
 ת. כן. הייתי בחנות עודפים של גלי והוא ביקש ממני לקנות לה
 נעלים.
 ש. כרטיס ברכה שעזרת לילדה שלו לעצב
 ת. כן
 ש. נעלי ספורט
 ת. קניתי כי הוא ביקש
 ש. קנית מכספך
 ת. לא. הוא שילם לי על זה.
 ש. התלווית אליו שהוא תקלט למספר אירועים
 ת. כן.
 ש. זה היה בשעות הערב שעות הפנאי
 ת. כן. אבל השליטה שלו עדין תקפה
 ש. את זוכרת את החתונה של XXX
 ת. כן.
 ש. בשעות הערב שעות שאת לא עובדת והוא לא עובד, באת רק בגלל
 שהוא ביקש.
 ת. כן.
 ש. שנסעת את זוכרת ש[המערער] העיד באיזה משפט מטעם XXX
 בXXX
 ת. כן.
 ש. את לקחת יום חופש ונסעת איתו
 ת. כן. לבקשתו.
 ש. אחר כך אכלתם צהרים ביחד וחזרתם שוב לירושלים
 ת. יכול להיות. אני זוכרת את האירוע לא זוכרת מה אכלנו שם
 ש. מתקן של מחזיק פאן ל[ד']
 ת. כן. לבקשתו. אחרי שקניתי אחד לעצמי הוא ביקש שאקנה ל[ד']
 ש. שלט פקח תנועה הכנת לו
 ת. כן."

חיזוק לדבריה של המשיבה ישנו בעדותו של המערער אשר העיד על ארוחות משותפות אצל חברים (עמ' 88 שו' 10-11); מתנות וארוחות שניתנו למשיבה (שם, שו' 14-23); בילויים משותפים (עמ' 98, שו' 1-15):

”ש. איזה עוד אירועים [המשיבה] היתה

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

ת. [המשיבה] כל מוצ"ש היתה אצלנו. איך שיצא שבת היתה מגיעה אלינו. ימי שישי עד לפני שבת היתה אצלנו. שנתיים וחצי כמעט שלוש לציין יום יום אי אפשר אבל כל מוצ"ש. אני לא הייתי עובד מוצ"ש לעיתים. כל מוצ"ש ישבה אצלנו היינו רואים סרטים. היה לה תפריט שהיא אהבה חזה עוף עם חסה ורטבים זה היה המאכל שלה.

ש. נשאלת לגבי בילויים לא מיניים. שאלו אותך על הצגות אמרת לא הולך להצגות ולא סרטים

ת. מסעדות. היה כשהיא באה איתי לXXX ישבנו XXX אכלנו ארוחת צהרים. שהייתי עובד בשוק מחנה יהודה והייתי מכווין שם תנועה בגלל עומסים היינו הולכים פעם ראשונה היה שהראיתי לה את המסעדה אחר כך זה היה ממנה. [המערער] בוא לך לאוכל אורז ושועית בוא נלך לפינתי. היה ברחבת השוק ארומה אמרה לי [המערער] אתה חייב ללכת לשם. אין דקה שלא היינו ביחד. אם זה היה שלום פלאפל ברחוב בצלאל XXX. תחנה מרכזית, בורגס בר, בכל מקום שהיה זה היה אוכל. בכל מקום זה היה בילוי, מפגש.

ש. התחלת להשיב לגבי מתנות שנתת לה אמרת פרחים שליחת מזון שהיתה חולה. האם היו עוד דברים
ת. היה דובים שמאוד אהבה אותם..."

בנוסף לכך העיד המערער, ועדותו בעניין זה לא נסתרה, כי דאג לריהוט עבור דירתה של המשיבה (עמ' 99 שו' 5-10).

בנוסף ניתן לראות בעדויות כי השניים ניהלו שיחות טלפוניות ארוכות (ראו סעיף 14 לתצהיר המערער וכן עדותה של המשיבה בעמ' 18 שו' 5-7).

כמו כן המשיבה שיתפה את המערער בחוויות שעברה בילדותה לרבות פגיעות מיניות, כאשר המערער חיזק ועודד אותה בקשר לכך ואף הפנה אותה לטיפול אצל העובדת הסוציאלית (סע' 15 לתצהיר המערער וכן עדות של המשיבה בעמ' 19 שו' 3-8).

הנה כי כן, בניגוד לעניין פלוניית שם נקבע כי "מערכת יחסים של בעל מרות עם מי שכפופה לו, המבוססת על קיום יחסי מין מזדמנים בחדר צדדי ומוסתר במקום העבודה, מדיפה ריח חריף של ניצול יחסי מרות, המאששים את הטענה כי מדובר בהטרדה מינית" (פסקה 72 לפסק הדין), הרי שבענייננו הקשר בין הצדדים כלל פעילויות רבות ושוונות ולא רק קיום יחסי מין באופן המצביע על

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

- ניצול יחסי מרות, וכך גם מדובר במערכת יחסים חברית, רגשית והדדית שנפרשה הרבה מעבר למקום העבודה.
43. **שישית** – ניתן להתרשם מעדויות משפחתה של המשיבה כי הן מגמתיות ונועדו להעצים מציאות שבה כביכול המשיבה הייתה נתונה להטרדה מינית מצד המערער אלא שהדברים לא התיישבו כאשר נחקרו על כך נגדית (ראו למשל עדותו של האח שמעיה בעמ' 45 שוי' 13-30).
44. **שביעית** – המקרה דנן הוא מסוג המקרים בהם ניתן להתרשם בנקל כי "סופו מעיד על תחילתו" – התנהגותו של המערער לאחר סיום היחסים ביוזמת המשיבה, הביאה אותו למצבי קיצון לרבות הטרדות שונות של המשיבה ואף ניסיון אובדני, שכלל התמוטטות ואשפוז (ראו סעיפים 26, 29 לתצהיר המערער, עדות המערער בעמ' 93 שוי' 7-2 ובעמ' 94 שוי' 15-14; וכן תוכן ההודעות שנשלחו על ידו למשיבה - צורף כנספח י' לתצהיר המשיבה) שאף מכך ניתן להסיק שעד לסיום הקשר הייתה זו מערכת יחסים כנה ואמיתית בין הצדדים, ומשנגדעה מערכת היחסים, הדבר גרם למערער לתגובה רגשית ונפשית כה חריפה (וכמובן אין בדברינו כדי להצדיקה, אלא רק לומר כי מהאופן שבו הסתיימה מערכת היחסים ניתן להשליך על תחילתה).
45. בעניין פלונית קבעתי כי "**הוראות החוק מבקשות לעטוף את העובד או העובדת במעטפת הגנה עבה, אך עם זאת אינן מבקשות לחסום אפשרות לפיתוח קשרים אישיים מרצון חופשי במקום העבודה או לאכוף הלכות מוסר בדרך כלשהי**" הוא הדין איפוא בענייננו, עת קיימו הצדדים מערכת יחסים הדדית ורצונית בהסכמה.
46. **סיכום ביניים** – מקובל עלינו וכך אף קבענו כי נפגעת מינית לעיתים מבינה כי נוצלה מינית בדיעבד ולא "בזמן אמת" (ראו **עניין פלונית הנ"ל**). ואולם, בענייננו אנו סבורים כי מעיון בכלל העדויות והראיות שהובאו בפני בית הדין האזורי, מצטיירת תמונה של יחסים בהסכמה בין המערער למשיבה, אשר רובם כלל לא התנהלו במסגרת העבודה. עוד עולה מהראיות כי הקשר בין הצדדים הגיע לסיום על רקע לחץ מצד בני משפחתה של המשיבה לסיים את הקשר, מה שגרם למערער לאבד את עשתונותיו ולהטריד באופנים שונים את המשיבה, ואולם, כפי שפרטנו לעיל, אין במערכת יחסים זו הטרדה מינית של המשיבה כהגדרתה בחוק, אלא מערכת יחסים הדדית ומוסכמת. ייתכן כמובן כי המשיבה בדיעבד מתחרטת על

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

מערכת היחסים האמורה, וסבורה כי נטלה בה חלק בגלל מצבה הנפשי המיוחד באותה תקופה. עם זאת, לא נובע מכך כי המערער ביצע הטרדה מינית, ובפועל שני הצדדים ניזוקו, לרבות מבחינה נפשית, כתוצאה ממערכת היחסים. על כן, לאור האמור, דין הערעור להתקבל ואנו קובעים כי אין מדובר במערכת יחסים האסורה על פי החוק.

הטרדות לאחר הפסקת הקשר

47. אשר להטרדות השונות שנעשו על ידי המערער לאחר סיום הקשר ביניהם, למעשה מדובר בשני היבטים: הראשון, הוא מקרה שבו המתין המערער למשיבה עת חזרה מנסיעה ועלה על האוטובוס, חרף סירובה, בזמן בו היא נהגה והובילה נוסעים. אשר למקרה זה, הרי שההסתברות שהייתה כלולה בו הטרדה מינית (להבדיל מהטרדה מאיימת) במהלך הנסיעה בתחבורה הציבורית לה עדים יתר הנוסעים – נמוכה מההסתברות שלא הייתה. על כן, לא ניתן לקבוע כי עסקינן בהטרדה מינית לפי החוק. ההיבט השני, הוא כל אותם מסרונים רבים ששלח המערער למשיבה, לאחר סיום הקשר ביניהם שאף כללו ביטויים מיניים בוטים. לעניין זה, אנו סבורים כי בנסיבות המקרה שלפנינו, משמדובר במסרונים שנשלחו על רקע מערכת יחסים בהסכמה בין הצדדים שנגדעה, והמסרונים הגיעו למכשירה הסלולרי של המשיבה שאינו אמצעי תקשורת מטעם העבודה ולצרכיה - אזי לא ניתן לקבוע כי מדובר במעשים שנעשו במסגרת העבודה (ראו סעיף 10(א)(1) לחוק לעניין סמכות בית הדין לעבודה), ולפיכך איננו קובעים מסמרות ביחס אליהם וממילא אין מקום לפסיקת פיצוי בגינן במסגרת הליך זה.

סיכומם של דברים

48. משקבענו כי לפנינו מערכת יחסים בהסכמה בין הצדדים, ומשלא התקיימו יחסי מרות ביניהם, הרי שאין לפנינו מקרה של הטרדה מינית, ממילא אין עוד צורך להידרש לשאלת קביעת הנזק והפיצוי, ולטענות הצדדים בקשר לכך.

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 42257-07-19

49. סוף דבר – ההחלטה מיום 9.9.15 - וכתוצאה מכך גם פסק דינו של בית הדין האזורי - מבוטלים, לרבות שיעור הפיצוי וההוצאות שנפסקו לחובת המערער. בנסיבות העניין - אין צו להוצאות בערער.

נוסח מקורי ניתן ביום, ב' אב תש"ף (23 יולי 2020), ונשלח לצדדים.
נוסח לפרסום נחתם ביום כ' אב תש"ף (10 באוגוסט 2020) בהעדר הצדדים וישלח אליהם.

חני אופק גנדלר,
שופטת

סיגל דוידוב-מוטולה,
שופטת

ורדה וירט-ליבנה,
נשיאה, אב"ד

מר גדעון צימרמן,
נציג ציבור (מעסיקים)

גברת חיה שחר,
נציגת ציבור (עובדים)